

Seqüeles del PRONADE sobre el Sistema Educatiu i les estructures del MINEDUC

Pere Polo Fernández,

director de l'Escola de Formació en Mitjans Didàctics de l'STEI-i

El Programa Nacional d'Autogestió i Desenvolupament Educatiu (PRONADE) va ser un de tants mecanismes implantats pels governs guatemalencs, per "recomanacions" del Banc Mundial i del Fons Monetari Internacional, per impulsar la privatització de l'educació a Guatemala. La seva creació i desenvolupament varen causar problemes a pares i mares de família, a docents i discents i, en general, al Sistema Educatiu Nacional. Gràcies a la lluita magisterial, aquest programa va ser abolit a inicis de 2009, però les conseqüències de les seves accions, amb menor intensitat, encara perduren en l'àmbit educatiu guatemalenc. Això va despertar l'interès del Centre Internacional per a Investigacions en Drets Humans (CIIDH), que va comanar un estudi del cas a l'exdirigent magisterial Carlos Enrique Fuentes Sánchez, el qual, durant sis mesos es va dedicar a la investigació del tema, els resultats de la qual va plasmar en el llibre titulat "Seqüeles del PRONADE sobre el Sistema Educatiu i les Estructures del MINEDUC", presentat públicament el dijous 15 d'abril d'enguany, el contingut del qual es descriu a continuació.

La part inicial descriu l'educació com un dret humà fonamental, que a Guatemala és incomplert a causa de les profundes inequitats generades per un model històric d'acumulació capitalista,

socialment excloent i concentrador de la riquesa en poques mans, fundat sobre el treball forçat de les poblacions indígenes i mestissos pobres. Al costat de la inequitat, la baixa inversió pública d'un estat raquític al servei de les elits dominants, així com les mesures privatitzadores del neoliberalisme, les quals provoquen que la realitat educativa del país presenti els pitjors indicadors de la regió.

Tot seguit es descriu com en els anys 90, el BM i l'FMI recomanen accions per a crear el PRONADE, tendents a privatitzar l'educació pública, mitjançant la violació de lleis educatives vigents i els drets del magisteri, així com l'obligatorietat cap als pares i mares de família de treballar molts dies sense salari en l'administració de les escoles, sense arribar a oferir una educació de qualitat i amb pertinència ètnica i de gènere als estudiants. El PRONADE va arribar, fins i tot, a tergiversar l'esperit dels Acords de Pau, imposant les seves condicions al sistema

educatiu i fins i tot a la reforma educativa establerta en els esmentats acords, amb moments d'impuls i estancament, que encara avui és un procés inconclús.

Posteriorment, el llibre descriu com les situacions assenyalades varen portar el magisteri a realitzar denúncies nacionals i internacionals sobre les intencions del Programa i a desenvolupar accions

en contra d'aquest. No obstant això, l'esmentat programa es va mantenir durant quatre governs successius arribant a enfortir-se mercè als interessos econòmics dels governs empresarials i dels grans empresaris, amos de les Institucions de Servei Educatiu (ISE) que, a canvi de milions de dòlars, prestaven els seus serveis al programa. Les accions del Sindicat de Treballadors de l'Educació de Guatemala (STEG), varen ser determinants per a la seva desaparició, que va començar a partir de 2008, quan l'actual Govern va iniciar accions pertinents, tals com la signatura del Pacte Col·lectiu de condicions de treball, l'emissió d'alguns Acords Ministerials orientats a l'eliminació del Programa, essent la principal acció el trasllat de les places d'aquest cap a l'escalafó 0-11 (personal permanent) a través d'un procés d'oposició modificat.

En un altre apartat el llibre descriu com encara queden pendents algunes accions per liquidar totalment el PRONADE, perquè encara existeixen escoles en propietats privades, que les varen cedir quan les mateixes pertanyien a l'esmentat programa, així com l'existència legal dels COEDUCA (organitzacions de pares i mares de família que administraven les escoles del programa) que no volen perdre el poder aconseguit, i el maneig d'alguns fons i mobiliari encara pertanyent a aquest.

Descriu també com les accions a favor de l'eliminació del PRONADE han provocat una sèrie d'efectes positius en el sistema educatiu, tals com aconseguir el respecte dels drets humans i laborals dels docents, enfortir la franja de supervisió educativa, desenvolupar l'educació bilingüe intercultural i organitzar el magisteri. A més a més, les repercussions pressupostàries favorables al sistema educatiu, per l'estalvi de milions de quetzals que ja no s'empraran en el pagament de les ISE ni per a altres despeses com el pagament de la renda i reparació d'oficines, transport, comunicació i informàtica i el funcionament de personal administratiu del programa; fons que podran emprar-se a favor de l'educació pública.

A més, l'actual Govern i autoritats educatives, han millorat el sistema, en promoure la capacitació dels docents en servei, la qual cosa vindrà a afavorir la qualitat de l'educació, encara que es té el problema de la crisi financera mundial, més altres problemes econòmics interns, que impediran tenir un millor pressupost per a l'educació.

Finalitza indicant que per completar les "despronadització" del sistema educatiu, és necessari superar reptes pressupostaris per aconseguir la universalitat en tots els nivells, donar continuïtat al procés de descentralització, que es conclouï la reforma educativa i s'elevi la qualitat, l'accés i el trànsit per tots els nivells educatius i l'eficiència interna del sistema, per a la qual cosa assenyalava la necessitat d'una participació més activa del magisteri i de la societat civil organitzada. □

